

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Полтавський державний аграрний університет
Institute of European Education (Болгарія)
Національний аграрний університет Вірменії
University of Opole (Польща)
International Slavic University (Македонія)
ISMA University (Латвія)
Громадська спілка «Полтавське товариство
сільського господарства»**

Кафедра захист рослин

**VII Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція
«Сучасні аспекти і технології у захисті рослин»,
присвячена 90-річчю з дня народження
засновника національної моделі органічного землеробства
Семена Антонця**

*25 листопада 2025 року
м. Полтава*

УДК 632.93
3-38

Сучасні аспекти і технології у захисті рослин : матеріали VII Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. (м. Полтава, 25 листопада 2025 р.). Полтава: ПДАУ, 2025. 165 с.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17980555>

ISBN 978-617-8797-01-0

Міністерство освіти і науки України, Державна наукова установа «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» (УкрІНТЕІ), Посвідчення № 695 від 11 жовтня 2025 р. (VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасні аспекти і технології у захисті рослин», присвячена 90-річчю від дня народження засновника національної моделі органічного землеробства Семена Антонця).

У збірнику представлені тези, присвячені сучасним проблемам захисту і карантину рослин, фітосанітарного моніторингу та розвитку агроєкосистем України. Матеріали призначені для наукових співробітників, викладачів, здобувачів вищої освіти та аспірантів вищих навчальних закладів, фахівців і керівників сільськогосподарських підприємств АПК різної організаційно-правової форми господарювання та всіх, кого цікавить проблематика сучасного захисту рослин в агроєкосистемах України.

The collection presents theses devoted to modern problems of plant protection and quarantine, phytosanitary monitoring and development of agroecosystems of Ukraine. The materials are intended for researchers, teachers, graduates and graduate students, specialists and managers of agricultural enterprises of various organizational and legal forms of management and all who are interested in modern plant protection in agroecosystems of Ukraine.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Доля Микола Миколайович – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри інтегрованого захисту і карантину рослин Національного університету біоресурсів і природокористування України, член-кореспондент Національної академії аграрних наук України.

Поспєлов Сергій Вікторович – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри землеробства і агрохімії імені Сазанова Полтавського державного аграрного університету.

Рекомендовано до друку Вченою радою Полтавського державного аграрного університету (протокол № 5 від 23.12.2025 року)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів. За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

© Полтавський державний аграрний університет, 2025

VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасні аспекти і технології у захисті рослин», присвячена 90-річчю від дня народження засновника національної моделі органічного землеробства Семена Антонія. Полтава, 2025

Білявська Л. Г., Сидоренко Д. О., Червяк П. М.	ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНИХ СОРТІВ СОЇ РІЗНОГО ПОХОДЖЕННЯ В УМОВАХ ЛІВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	98
Водяник О. В., Поспелов С. В., Жук Р. О.	ВПЛИВ ПОКРИВНИХ КУЛЬТУР НА ВЛАСТИВОСТІ І МІКРОБІОЛОГІЧНУ АКТИВНІСТЬ ҐРУНТУ	102
Гапон С. В., Мартинова А. С., Мартинов К. А., Шабельник І. А.	БІОЛОГО-ЕКОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОБОРУ РОСЛИН ДЛЯ ВЕРТИКАЛЬНОГО ОЗЕЛЕНЕННЯ ІНТЕР'ЄРІВ ЗАКЛАДІВ ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУВАННЯ	104
Кисельов Д. О.	ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА ВПЛИВУ КОРОТКИХ РОТАЦІЙ НА СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНУ ОРГАНІЗАЦІЮ ҐРУНТОВОЇ МІКОБІОТИ БУРЯКОВИХ АГРОЦЕНОЗІВ	106
Коваленко Н. П., Галушко І. В., Поспелова Г. Д., Шулещенко В. А.	ЕКОЛОГО-ФІЗІОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ДІЇ ТА АГРОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ МУЛЬТИФУНКЦІОНАЛЬНИХ МІКРОБНИХ ІНОКУЛЯНТІВ В УМОВАХ ЗМІНИ КЛІМАТУ	109
Круть М. В.	БІОЛОГІЧНИЙ ЗАХИСТ РОСЛИН: ІННОВАЦІЙНІ РОЗРОБКИ	114
Морозов О. М., Поспелова Г. Д.	АГРОБІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ БІЛОЇ ГНИЛІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ КОНТРОЛЮ В ПОСІВАХ СОНЯШНИКУ В ЛІСОСТЕПОВІЙ ЗОНІ УКРАЇНИ	119
Мусієнко Н. О., Поспелова Г. Д.	ВПЛИВ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН НА РОЗВИТОК ГРИБКОВИХ ХВОРОБ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР	121
Піщаленко М. А., Бондаренко В. А., Радько В. С., Чучко М.	ФІТОФАГИ КУЛЬТУР ЗАКРИТОГО ҐРУНТУ ТА ЗАХОДИ БОРОТЬБИ З НИМИ	124
Піщаленко М. А., Даценко Є. В., П'ятак В. О., Йосипенко О. В.	АГРОЕКОЛОГІЧНА РОЛЬ ҐУМУС У В БІОСФЕРІ	126
Піщаленко М. А., Івженко Д. І., Чучко М.	ЗАЛЕЖІСТЬ ФАЗ РОЗВИТКУ ПЕРЦЮ СОЛОДКОГО ВІД ЕКОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ	128
Піщаленко М. А., Кучеренко В. В., Кучеренко В. В.	СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПАСЛЬОНОВИХ КУЛЬТУР ВІД КОМПЛЕКСУ ФІТОФАГІВ В ЗАЩИЩЕНОМУ ҐРУНТІ	132
Піщаленко М. А., Ксенз Д., Ляшко К. Ю.	ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ СОЇ ТА КОРМОВИХ БОБІВ ВІД КОМПЛЕКСУ ФІТОФАГІВ	135

5. Horiainov O. M., Stankevych S. V., Horiainova V. V. Population control of *Helicoverpa armigera* under protected cultivation of tomatoes using bioinsecticides // *SWORLD Journal*. 2025. Vol. 32(2). P. 47–54.

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ СОЇ ТА КОРМОВИХ БОБІВ ВІД КОМПЛЕКСУ ФІТОФАГІВ

Піщаленко М. А., Ксенз Д., Ляшко К. Ю.
Полтавський державний аграрний університет

Захист сої та кормових бобів від шкідливих членистоногих є важливим елементом забезпечення стабільної врожайності та зниження економічних втрат. Ефективність системи захисту залежить від комплексного підходу, який включає агротехнічні, біологічні, організаційні та хімічні заходи. Правильне поєднання цих методів дозволяє регулювати чисельність шкідників, зменшувати ризик пошкоджень та покращувати загальний стан агроценозу.

Комплексний підхід до захисту рослин передбачає системне застосування різних методів. А саме поєднання раннього посіву, мікродобрив і контрольованої оранки знижує чисельність довгоносиків у 2-3 рази. Раціональна сівозміна перешкоджає накопиченню фітофагів, пов'язаних із конкретною культурою - перенесення сої після зернових культур зменшує пошкодженість посівів бульбочковими довгоносиками на 30-40 %. [1, 4]

Обробіток ґрунту змінює умови існування шкідників і руйнує їхні стадії розвитку так глибока зяблева оранка восени знищує до 60 % лялечок довгоносиків завдяки перевертанню ґрунтового шару.

Важливе значення в захисті бобових від фітофагів відіграє передпосівна обробка насіння мікроелементами, що підвищує стійкість рослин у ранні фази. Зокрема застосування мікродобрив, що містять молібден, для обробки насіння, впливає на фізіологічні процеси рослин сої та кормових бобів, а через них і на шкідливих комах (через клітинний сік, яким харчуються попелиці, цикадки, клопи). Підвищення інтенсивності росту кормових бобів та сої під впливом молібдену сприяє більш швидкому проходженню найбільш уразливої фази розвитку культур (1-3 листки). В результаті не співпадання критичної фази розвитку рослин з періодом масового поширення бульбочкових довгоносиків ураження посівів сої та кормових бобів знижується до майже невідчутних меж. Це особливо важливо у початковий період росту рослин.

Також відмічено вплив строків та способів сівби та норм висіву на чисельність та шкодочинність фітофагів членистоногих та пошкодженість ними рослин. Ранні строки сівби дають можливість рослинам зміцніти до появи основної хвилі шкідників. Посів у третій декаді квітня знижує ураження сої попелицями на 25-40 % порівняно з посівом у травні [2, 3]. Оптимальна густина рослин знижує привабливість посівів для довгоносиків. Густі посіви кормових

бобів формують жорсткішу структуру стебел, що робить їх менш придатними для живлення личинок.

Мінеральні добрива підвищують стійкість та витривалість бобових рослин до пошкодження їх шкідливими організмами. Внесенням добрив можна регулювати темпи росту та розвитку сої та кормових бобів, а також впливати на біохімічні процеси, що протікають у клітинах рослин. Фосфорні та калійні добрива сприяють формуванню більш міцних клітинних оболонок, зниженню обводненості клітин, прискоренню диференціації рослинних тканин та скорочення термінів вегетації рослин, внаслідок чого утруднюється харчування попелиць і тим самим знижується їхня шкідливість. Зміна темпів зростання рослин під впливом добрив викликає розбіжність критичних фаз розвитку їх з періодами активної діяльності попелиць та бульбочкових довгоносиків, що також призводить до зниження ураження рослин.

Як показують дослідження, внесення збалансованих доз мінеральних добрив під горох забезпечують нормальний розвиток рослин і підвищують їхню опірність шкідливим організмам, у тому числі й бульбочковим довгоносикам. Добрива активізують діяльність корисних комах, що призводить до зниження чисельності фітофагів. Мінеральні добрива підвищують міцність клітинних структур і зменшують придатність рослин для живлення шкідників. Внесення фосфорно-калійних добрив знижує чисельність попелиць на рослинах на 20 - 30% [5,6]. Біологічні методи контролю активізують природних ворогів шкідників. Так підтримання популяцій сонечок і паразитичних їздців дає можливість зменшити застосування інсектицидів до мінімуму.

Таким чином ефективний захист сої та кормових бобів від шкідливих членистоногих можливий лише за умови поєднання різних методів, які взаємодіють та підсилюють один одного. Агротехнічні, біологічні, мікробіологічні та хімічні заходи повинні враховувати особливості розвитку культур і сезонну динаміку шкідників. Впровадження раціональних прийомів дозволяє знизити втрати врожаю, скоротити використання хімічних препаратів і забезпечити стабільність агроєкосистеми.

Бібліографія:

1. Шерешило О. О. Ефективний захист сої від шкідників в Полтавській області. *Таврійський науковий вісник*. 2024. №140. С. 112-18.
2. Чухрай А. В., Мостов'як С. В. Лускокрилі шкідники сої в умовах Правобережного Лісостепу України. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2022. №1. С. 45-51.
3. Технологія вирощування сої. Частина 2: Шкідники сої. *SuperAgronom.com*. 2023. 3 листопада. URL: <https://superagronom.com/>.
4. Хвороби і шкідники сої та засоби їх контролю. ГУ Держпродспоживслужби в Полтавській обл. URL: <https://polvet.gov.ua/>.
5. Соя. Захист сої від шкідників. *Каталог рішень BASF Agro*. 2024. URL: [https://www.agro.basf.ua/...](https://www.agro.basf.ua/) (дата звернення: 16.11.2025).

6. Основні шкідники сої: як захистити врожай від втрат // AgrariyFort. 2025. 1 липня. URL: <https://agrariyfort.com.ua/>

ВПЛИВ СПОСОБУ ЗАПИЛЕННЯ ТА ОБРОБКИ СТИМУЛЯТОРАМИ НА ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ НАСІННЯ ГАРБУЗОВИХ КУЛЬТУР

Писаренко В. М., Гречкосій А. Г., Денисенко Н. С.
Полтавський державний аграрний університет

Кабачки - цінна сировина для промислового та домашнього консервування. У виробництві найбільш поширені ранні сорти та гібриди з компактним габітусом куща, високим урожаєм, тривалим періодом плодоношення та плодами, стійкими до переростання, а, отже, найбільш оптимальні та переробної промисловості. Гібриди F₁ гарбузових культур виділяються скоростиглістю, дружною віддачею врожаю, рівноплідністю, відкритим типом куща та високою врожайністю. З метою здешевлення виробництва насіння гібридів необхідно домогтися зменшення до мінімуму числа чоловічих квіток та збільшення числа жіночих на материнських рослинах, що дозволило б використовувати бджолозапилення, що досягається в першу чергу використанням фіторегуляторів. У застосуванні фіторегуляторів при гібридному насінництві гарбузових культур є ряд невирішених проблем теоретичного та практичного характеру: малий асортимент застосовуваних препаратів, недостатньо вивчено вплив зовнішніх умов та способів обробки препаратами на підлогу рослин кабачка, не вивчений ефект взаємодії зокрема при їх комбінованому застосуванні.

Організація оптимальної схеми гібридного насінництва у виробничих масштабах – це важлива складова успіху запровадження кожного нового гібрида у сільськогосподарську практику. Для оцінки доцільності використання додаткових прийомів у технології отримання гібридного насіння, проведено серію досліджень, спрямовану на вивчення основних якісних та кількісних характеристик насіння, отриманих при організації різних схем гібридного насінництва кабачка, що відрізняються методичними підходами:

- вільне переапилення між батьківськими лініями кабачка без додаткових прийомів (контроль);
- штучне запилення пилком батьківського компонента з подальшою їх ізоляцією і ручна кастрація материнських рослин (еталон);
- природне запилення між батьківськими лініями з регулярною ручною кастрацією рослин материнської форми (до моменту зав'язування трьох насінневих плодів);
- природне запилення з використанням оптимальної схеми обробки рослин материнської лінії препаратом Етрел (триразове обприскування у фази 3 + 4 + 5 справжнього листя, доза 350 мг/л д. в.) [1, 3, 5].